

Arkæologisk Forum

Nr.36
2017

Gæsteskrivent

Helle Schmidt	3
Det er vores historie – det er spændende!	

Historien om Danmark – en kommentar

Andres S. Dobat	5
Vikinger mellem Slægts- og skæbnefællesskab DR's Historien om Danmark og danskernes forhold til vikingetiden	
John H. Lind	11
Populismens triumf – Vikingerne en nationalromantisk fiktion!	
Julie de Vos*	16
Fravær og undertrykkelse Den Spanske Borgerkrigs arkæologi	
Pernille Kruse og Lilian Matthes*	24
Samlende pladser Social organisation og kommunikation i bronzealderen	
Vivi Lena Andersen	32
Forskning til salg? Erfaringer med en erhvervs-ph.d.	
Bo Jensen	38
Skriv bedre om teori, tænk bedre med teori	

*Fagfællebedømt artikel

Det er vores historie

– det er spændende!

”Der kan du selv se, man bliver flad, når man bliver kørt over,” sagde jeg som 5-årig til min mor engang i 1960’erne. Vi kiggede på et mosefund i en glasmontre på et museum. Jeg husker ikke hvor, men jeg husker kvinden, vi betragtede: Lille, brun, indtørret, flad og liggende i et svagt belyst rum. Det er min tidligste erindring om et museumsbesøg. Mange besøg fulgte efter og var med til at vække en interesse for fortiden. Denne interesse er stadig til stede, og således er det også blevet til mange timer foran fjernsynet, når der har været historiske/arkæologiske udsendelser på programmet. Og der har været mange gennem tiden – omhandlende alt fra fordybelse i potteskår og stolpehuller over quizzer om sære gerninger og genstande til talrige ind- og udenlandske udsendelser om kongehuse og deres liv og levned. Senest er den for mig længe ventede udsendelsesrække *Historien om Danmark* (DR1) rullet over skærmen.

Længe ventet var udsendelsesrækken ikke, fordi jeg vidste, den ville komme, men fordi jeg, når jeg har set udsendelser produceret af f.eks. BBC (*Historical Farm Series*), eller af SVT (*Det sitter i väggarna*), har tænkt: ”Hvornår kommer der noget i stil med dette om Danmarks fortid?” Da serierne *Brdr. Madsens tidsrejse* (DR1) med Anders og Peter Lund Madsen og *En bid af historien* (TV2) med Hella Joof og Rasmus Bjerg gik over skærmen var min tanke: ”Det smager lidt af fugl”. Der er scenevante medvirkende bakket op af eksperter – de er ude af tv-studierne og i stedet omgivet af tidstypiske bygninger og genstande, iført tidens tøj, spiser datidens mad osv. Det er anderledes, underholdende og på sin vis lærerigt, men også en smule overfladisk.

Serien *Historien om Danmark* derimod, synes for mig at have andre ambitioner. Som ganske almindelig tv-seer oplever jeg, at serien har et overordnet todelte mål: at være underholdende og på samme tid en seriøs formidler af den seneste nye viden om Danmarks fortid. Det forsøger man at opnå bl.a. ved hjælp af disse tre elementer: en dramatisering af udsendelserne i lyd og billeder, en gennemgående fortæller og diverse ekspertudsagn.

Og spørger man mig, synes jeg, at det er lykkes rigtig godt. En dramatisering af virkelige begivenheder (eller som man mener, det er foregået) har en fantastisk evne til at inddrage seerne på en særlig måde. Billeder kan med deres visuelle sprog formidle temaer, budskaber og problemstillinger, som det talte sprog ikke

formår at gøre. Billederne visualiserer det fortalte. Vi husker bedre, og via indlevelsen forstår vi bedre. Historien bliver levendegjort for øjnene af os, vi suges ind i fortællingerne og danner vores egne billeder ud fra det set og hørte. Vi vurderer, vægter og stiller spørgsmål. Kort sagt: Vi bliver engagerede seere.

Men en dramatisering i lyd og billede af noget så komplekst som et helt lands historie kan ikke gøre det alene, der må forklaringer til og facts på bordet.

Forklaringer får vi af fortælleren. I *Historien om Danmark* har man valgt at bruge en skuespiller til dette formål. Hvorfor mon? Man kunne også have valgt at bruge udelukkende eksperter til at fortælle og forklare. Jeg oplever, at det, at man bruger en ikke-fagmand, gør, at fortælledele af udsendelserne bliver vedkommende på en ny måde. Som et led i dramatiseringen går fortælleren helt bogstaveligt ind og ud af scenerne, og han står, så at sige, på tærsklen mellem seernes verden og den dramatiserede fortælling. Han trækker os med ind i historien, vi kommer helt tæt på. Fortælleren er nærmest med i dramatiseringen (og vi også), han renser fisk, bøjer sig over det syge barn, sidder med ved kongernes forhandlingsbord osv., for derefter at tale til os i nuet om datidens forhold. Han bliver forbindelsesled mellem fortid og nutid. Det er meget virkningsfuldt.

Det virkningsfulde opstår naturligvis også i kraft af et godt manuskript, moderne teknik, dygtige filmfolk osv. – og ikke mindst på grund af den dygtige skuespiller,

Gæsteskrivent

Lars Mikkelsen, som man har valgt til opgaven. Han virker ægte interesseret og seriøs på den gode måde.

En serie som *Historien om Danmark* er naturligvis bygget op omkring et solidt skelet af facts og viden, der er samlet, undersøgt, bearbejdet, vurderet og revurderet af relevante eksperter gennem tiderne. Moderne metoder bevirker, at nye opdagelser ser dagens lys, og vi ikke-eksperter oplever, ikke tit, men dog jævnligt, at det vi troede var en given sandhed om f.eks. vores historie, viser sig ingenlunde at være tilfældet. Som lægmand er det både spændende, underholdende og til tider lettere rystende at følge med i fra sidelinjen gennem bl.a. udsendelser som *Historien om Danmark*.

Det er ofte sket, når jeg har set en historisk/arkæologisk udsendelse, at jeg har stillet spørgsmålet "hvordan er man kommet frem til det?" – og har manglet et svar. Så man gør det rigtige, når man i *Historien om Danmark* lægger små sekvenser ind med udtalelser fra eksperter, som forklarer et særligt forhold, eller hvordan man er nået frem til et bestemt resultat.

Det er fint og af afgørende betydning for troværdigheden, at man løbende bliver orienteret af eksperter, således at man dels undgår, at der hober sig for mange spørgsmål op undervejs, dels bliver informeret på et mere fagligt plan end det fremherskende billedlige/kunstneriske, som dramatiseringen formidler. Hvis jeg skal komme med et lille men i den forbindelse, skal det være, at selv om det giver et nuanceret billede af forholdene, skal man passe på ikke at lægge alt for

mange små klip ind med for mange forskellige eksperter pr. afsnit. Det kan være lidt forvirrende. Ligeledes bør man overveje, om den form for grafisk fremstilling af forhold, man bruger, er tydelig nok, og om den bliver vist længe nok til, at folk kan nå at forstå den?

Det fremmer også troværdigheden, at eksperterne, når det er relevant, understreger, at der er ting, man faktisk ikke ved. Det kan være forhold, som der ganske enkelt ikke findes vidnesbyrd om, eller det kan være forhold, som man af forskellige grunde ikke kan eller vil undersøge. Nogle eksperter kommer med kvalificerede gæt, og det åbner op for, at man som seer og lægmand selv kan forholde sig nysgerrigt og åbent til sagen, og man får mulighed for og input til at tænke sig til andre løsninger. Jeg er flere gange blevet inspireret til at søge yderligere oplysninger i kølvandet på et par af udsendelserne.

For *Historien om Danmark* er med til at øge min forståelse for og indsigt i de vilkår, den almindelige befolkning i Danmark levede under før i tiden. Vi hører om samhandel, krig, fred, sygdom, politik, udvikling, udveksling af viden, ægteskaber mellem forskellige folkeslag og meget mere. Det er vores fortid, og den er med til at skabe dem, vi er i dag, og dem vi bliver i morgen. Fortiden sætter nutiden i perspektiv. Tanker får næring – om livet i dag kontra i går både i Danmark og andre lande.

Så jeg siger: Mere af den slags tak! – her er licenspengene givet virkelig godt ud.

Arkæologisk Forum er et fagligt tidsskrift der søger at sætte det arkæologiske fag ind i en større sammenhæng – både videnskabeligt og samfundsmæssigt. Her kan både arkæologisk faglige og fagpolitiske emner behandles og debatteres.

Skriv til Arkæologisk Forum:

Arkæologisk Forum modtager gerne bidrag. Kontakt redaktionen, og få råd og vink om indhold, læsere, formaliteter, deadlines m.v.

Fagfællebedømmelse:

Generelt bliver tekster i Arkæologisk Forum fagfællebedømt. Fagfællebedømte artikler er markeret med en stjerne (*) ved forfatternavnet.

Kontakt:

redaktion@archaeology.dk
www.archaeology.dk

© Forfatterne og Arkæologisk Forum.

Artikler, indlæg og billeder må ikke mangfoldiggøres i nogen form uden skriftlig tilladelse fra redaktionen.

Redaktion:

Mette Palm (ansv. redaktør)
Jette Rostock
Bo Jensen
Anna Beck
Ole Thirup Kastholm
Signe Lützau Pedersen
Susanne Klausholm Dolleris
Marie Lenander

Udgiver:

Foreningen af Fagarkæologer – FaF

Forsidebillede:

Pressefoto fra Historien om Danmark - Vikingetiden.

Foto: Thomas Roger Heinrichsen©

Tryk og oplag:

Museum Vestsjælland trykker 250 stk.

Arkæologisk Forum udkommer:

maj og november

Abonnement og løssalg private:

175,- kr. årligt (2 numre)

87,50 kr. pr. nummer

ISSN 1399-5545

Foreningen af
Fagarkæologer
faf@archaeology.dk
www.archaeology.dk

Nr. 36
2016

Arkæologisk Forum